



Eduskunnan hallintovaliokunta

UPSEERILIITON LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON PUOLUSTUSSELONTEOSTA (VNS 9/2024 VP)

Arvoisat Kansanedustajat ja hallintovaliokunnan jäsenet,

Valtioneuvoston puolustuselonteossa on huomioitu aikaisempia enemmän puolustushallinnon henkilöstön tarpeita. Upseeriliiton lausunto keskittyy puolustuselonteon henkilöstöosuuteen (4.8. Puolustuksen toimintaedellytykset, 4.8.1. Henkilöstö).

Sotilaallinen liittoutuminen muuttaa puolustushallinnon tehtävä- ja toimintakenttää. Puolustusvoimien lakisääteisiin tehtäviin lisätään Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus. Tämän seurauksena Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä on kasvatettava vielä 1 500 henkilötyövuodella edellä mainittujen 500 henkilötyövuoden lisäksi kuluvalle ja seuraavalla vaalikaudella. (VNPS s. 90)

Upseeriliitto on tuonut usean vuoden ajan esille, että Puolustusvoimissa on tarve henkilöstön lisäykselle. Ennen Nato-jäsenyyttä olemme laskeneet, että upseerivaje on 300. Puolustusliiton tehtävät ja kahden-/monenvälinen yhteistyö nostavat vajeen yli 500 upseeriin. Puolustusvoimien henkilötyövuoden (HTV) hinta vuonna 2024 oli 61 735 euroa.

Henkilöstötarpeisiin ja tuleviin rakenteisiin vaikuttavat puolustussuunnittelu ja Suomelle Natosta tulevat suorituskykytavoitteet. **Valmistaudumme sotaan ja sodan ajan joukot ovat tärkein suorituskykymme.** Ammattitaitoisia asevelvollisia ei kouluteta ja harjaannuteta ilman riittävää Puolustusvoimien henkilökuntaa. Nyt voidaan sanoa ääneen, että viime vuosien ja vuosikymmenten säästäminen henkilöstön määrästä on ollut virheellinen ratkaisu. **On välttämätöntä lisätä Puolustusvoimien henkilöstöä etupainoisesti.** Puolustusvoimien henkilöstöstrategiassa (PVHESTRA) upseerien lisäyksen edellytys on laskettu 3500 HTV:ksi vuoteen 2032 mennessä.

Henkilöstömäärällä on kriittinen vaikutus työssä jaksamiseen. Työssä jaksamista ja toimintakykyä tuetaan laadukkaalla työaika- ja työkykyjohtamisella, käyttämällä ja kehittämällä joustavia työntekomenetelmiä ja työaikamuotoja, analysoimalla henkilöstökyselyjen tuloksia sekä reagoimalla esille nouseviin kehittämiskohteisiin. Lisäksi tarkastellaan mahdollisuutta kehittää Puolustusvoimien henkilöstön koti- ja ulkomaan palvelussuhteen ehtoja saatavilla olevan rahoituksen asettamissa rajoissa. Tarkastelu tehdään yhteistyössä henkilöstöjärjestöjen kanssa. (VNPS s. 91)



Upseeriliitto huomauttaa, että puolustusselonteossa mainittu henkilöstön lisäys ei suoranaisesti helpota työssäjaksamista. Lisäys auttaa kasvaneisiin ja muuttuneisiin Puolustusvoimien tehtäviin. Puolustusvoimien henkilöstön työssäjaksamisen varmistaminen on kirjattu Petteri Orpon hallitusohjelmaan: ”Hallitus varmistaa Puolustusvoimien henkilöstön riittävyyden ja jaksamisen muuttuneessa toimintaympäristössä. Tarvittavaa henkilöstöä lisätään suunnitelmallisesti”. Konkreettisia toimia jaksamiselle ei ole vielä tehty.

Työssäjaksamista ei saada riittävälle tasolle selonteossa mainituilla keinoilla. Upseeriliitto on tuonut eduskunnan tietoon jo pidemmän ajan, että Puolustusvoimien oma vuodelta 1970 oleva työaikalaki on uudistettava. Puolustushallinto ei ole kuitenkaan halunnut lähteä uudistamaan lainsäädäntöä. Nyt tässä turvallisuustilanteessa on keskityttävä myös henkilöstön palautumiseen. Upseeriliitto on valmis myös hakemaan palautumiseen vaihtoehtoja kehittämällä sopimuksia yhdessä Puolustusvoimien kanssa.

Sotaharjoituksissa (SH), meripalveluksessa (MP) ja Naton rauhan ajan operaatioissa ollaan 24/7 työtehtävissä. Laskennallinen työaika on kuitenkin vain 7.39 MP/8 SH tuntia vuorokaudessa. Upseeriliiton laskelmien mukaan harjoitukset, meripalvelu ja rauhan ajan operaatioiden työkuorma tarkoittavat keskimäärin 12,5 henkilötyövuoden lisäystä upseerin työuralle.

Valtiovarainministeriön työryhmässä arvioitiin työssäjaksamisen kehittämisen kustannuksia. (Selvitys Puolustusvoimien työaikalain muutostarpeista Työryhmän mietintö, 2020). Sotilaallisen vuorokauden laskennallisen työajan nostamisen kustannusvaikutus laskettiin työryhmässä 10 tunnin osalta 279 HTV:n lisäykseksi (17, 2 miljoonaa euroa) ja 12 tunnin osalta 558 HTV:ksi /34,4 miljoonaa euroa). Jo kahden tunnin päivittäisellä lisäyksellä päästäisiin viikon harjoituksessa pitämään palauttava lepopäivä. Merivoimien valmiusaluksilla tehtiin tämän suuntainen kokeilu valmiusaluksilla ja se osoittautui hyväksi ratkaisuksi.

Naton jäsenyydestä aiheutuvia henkilöstötarpeita ovat erityisesti lisähenkilöstön sijoittaminen Naton rakenteisiin, osallistuminen Naton rauhan ajan tehtäviin ja nopean toiminnan joukkoihin, Naton läsnäolo Suomessa, Naton puolustussuunnitteluprosessin suorituskykytavoitteiden toimeenpano sekä osallistuminen Naton 5 artiklan mukaisiin yhteisen puolustuksen tehtäviin koko liittokunnan alueella. (VNPS, s. 90)

Naton komentorakenteessa oleva henkilöstö ei ole perheen tuen osalta samassa asemassa kuin lähetetyt virkamiehet. Komentorakenteessa palvelee kolme vuotta ja perhe lähtee mukaan ulkomaille. Yhdysvalloissa kustannukset ovat vielä korkeammat kuin Euroopan tehtävissä.

Sotilaiden perheille on taattava päivähoidon korvaukset, puolison eläkekompensaatio ja vuotuinen kotimatka kuten lähetetyillä virkamiehillä. Upseeriliiton tekemien laskelmien mukaan ehtojen kehittämisen kustannusvaikutus olisi arviolta 10 000–50 000 euroa komennetulta virkamieheltä vuodessa. Teoreettinen laskelma 100 HTV:llä on 5 miljoonaa euroa. Kustannuksiin tuovat vaihteluväliä eri asemamaiden päivähoitomaksut ja matkakustannukset.



Puolustusvoimien sotilaallisen maanpuolustuksen toiminnan ja resurssien ja suunnittelun perustana oli aikaisemmin niin sanottu kolmannesajattelu. Toimintaan, materiaaliin ja henkilöstöön varattiin kolmannes puolustushallinnon menoista.

Tällä hetkellä puolustusministeriön hallinnonalan vuoden 2025 (6508 miljoonan euron talousarvio) jakaantuu seuraavasti: puolustusmateriaalihankinnat (pl. F-35 ja Laivue 2020) 1 293 miljoonaa euroa, materiaalin kunnossapito ja varustaminen (pl. palkat) 447 miljoonaa euroa, Puolustusvoimien kiinteistömenot 348 miljoonaa euroa, asevelvollisten koulutus ja ylläpito (pl. palkat) 218 miljoonaa euroa, muut sotilaallisen maanpuolustuksen menot (pääosin Puolustusvoimien toimintamenoja) 671 miljoonaa euroa. Sotilaallinen maanpuolustus (pl. F-35 ja Laivue 2020) on yhteensä 3 846 miljoonaa euroa.

Talousarviossa on lisäksi omilla riveillään F-35-hanke 1853 miljoonaa euroa, Laivue 2020 -hanke 181 miljoonaa euroa, sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot 65 miljoonaa euroa sekä muina menoina puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot 515 miljoonaa euroa, puolustusministeriön toimintamenot 19 miljoonaa euroa, Naton maksusuudet ja muita jäsenmaksuja 30 miljoonaa euroa.

Puolustusvoimien henkilöstön osuus on 869 miljoonaa euroa eli vain 22,6 prosenttiyksikköä sotilaallisen maanpuolustuksen menoista (pl. F-35- ja Laivue 2020-hankkeet). Puolustusvoimissa on myös esitetty, että tehtäväkokoontalon täyttöaste pidetään 95 prosentissa. Henkilöstön keskuudessa tämä herättää ihmetystä, koska täyttöasteen vajuus tuntuu olevan aina vaan jatkuva olotila. Nyt ei ole kuitenkaan aika säästää, vaan laittaa puolustus kuntoon.

Upseeriliitto esittää, että eduskunta huomioi aiemmin lausunnossa esitetyt henkilöstön lisäämisen, työssäjaksamisen ja ulkomaan palveluksen ehtojen resurssitarpeet puolustusselonteossa jo tälle hallituskaudelle. Henkilöstöön tarvittavat lisäresurssit ovat kasvavan puolustusbudjetin mittakaavassa hyviä pieniä ja johtuvat muuttuneesta turvallisuustilanteesta sekä Nato-jäsenyyden tuomista velvoitteista.

Uusien tehtävien edellyttämien resurssien varmistamiseksi on myös tarkistettava lainsäädäntöä niin, että koko henkilöstöä voidaan tarvittaessa käyttää kaikkiin Puolustusvoimien tehtäviin ja että asevelvollisia voidaan käyttää joustavammin Puolustusvoimien ja Naton tehtävissä kotimaassa ja ulkomailla. (VNPS s. 90)

Nato-jäsenyys tuo tarpeen muuttaa lainsäädäntöä muun muassa Puolustusvoimien tehtävien osalta. Lainsäädännön uudistuksia varten on määritettävä tehtävien velvoittavuus ja ulkomaan operoinnin palvelussuhteen ehdot.

Kansainvälisen avunannon lainsäädäntöuudistuksessa palvelussuhteen ehdot valmisteltiin yhdessä järjestöjen kanssa. Upseeriliitto pitää välttämättömänä samanlaista menettelyä, jossa henkilöstölle varmistetaan kannustava palvelus ulkomaan operaatioissa.

Nato-tehtävien velvoittavuudesta on tehtävä selvitys ja periaatteet on kirjattava lain Puolustusvoimista esitöihin sekä varsinaiseen lainsäädäntöön. Pohjoismainen malli on, että



UPSEERILIITTO RY

LAUSUNTO
18.03.2025

/Da/2025

tehtäviin lähdetään ensisijaisesti vapaaehtoisesti ja sitoutettuina. Upseeriliitto kannattaa lainsäädännön kehittämistä tältä pohjalta.

Upseeriliitto esittää, että Puolustusvoimien lakiuudistuksia varten perustetaan henkilöstötarpeita valmisteleva työryhmä, johon kutsutaan asiantuntijoina mukaan ammattijärjestöjen, reserviläisliittojen ja Varusmiesliiton edustajat.

Puheenjohtaja

Ville Viita